

Activiteiten in 2015

door Jack van Dongen

Het jaar begon voor het genootschap treurig. Op 21 januari overleed ons lid Fred Lingen. Fred was een van de oprichters van het Wagnergenootschap in 1961. Op 29 januari hebben veel leden Fred op zijn laatste tocht naar Zorgvlied begeleid. Onze voorzitter heeft daar gesproken en zijn waardering en dank uitgesproken.

De verenigingsavonden startten op 28 januari. We kwamen die avond in Splendor bij elkaar waar Philip Westbroek een lezing gaf over zijn **'Oper und Drama'**. Philip heeft dit boek vertaald, als derde in zijn serie Wagner-vertalingen. Opera en Drama is Wagners belangrijkste werk over muziektheater en bevat de synthese van Wagners ideeën over het Gesamtkunstwerk in de periode waarin Wagner de eerste schetsen van zijn *Ring* maakte. Een verslag van deze bijeenkomst staat in Wagner Kroniek 55.2.

Fred Lingen

Op 26 februari zou Leo Samama een lezing geven over het onderwerp **'De invloed van Wagner op Richard Strauss en andere latere componisten'**. Op het laatste moment kon deze lezing wegens ziekte van Leo Samama niet doorgaan. Na herstel zou deze lezing in het najaar worden gegeven. Gelukkig kon Kasper van Kooten de avond overnemen met een korte voordracht over **'Das Liebesverbot, Wagners unbeliebte Frühwerk'**. Het verslag van deze bijeenkomst plus de tekst van de voordracht is in Wagner Kroniek 55.2 opgenomen. Na de pauze liet Johan Maarsingh enige werken horen die Wagner componeerde in de periode toen hij werkte aan *Das Liebesverbot*. Tenslotte liet Leo Cornelissen een aantal fragmenten horen waarin de bekende Duitse componist, pianist en musicoloog Stefan Mickisch uitleg geeft over *Das Liebesverbot*.

Het studieweekend werd dit jaar gehouden op 28 en 29 maart, zoals gebruikelijk in conferentieoord Mennorode te Elspeet. Als onderwerp was dit jaar gekozen: **'Shakespeare en Beethoven: Wagners helden'**. 36 leden hadden zich ingeschreven. Het programma bestond uit de volgende lezingen: Shakespeare-receptie in de negentiende eeuw in Duitsland en de invloed van Shakespeare op Wagners werk door Paul Korenhof. Bespreking van 'Beethoven', Wagners geschrift naar aanleiding van de honderdste geboortedag van Beethoven in 1870 door Philip Westbroek. Wagner en de late Beethoven door Johan Maarsingh. Hoe Wagner zijn verhaal door het orkest laat vertellen en Beethovens invloed op zijn muziek door Menno Dekker. Vrouwenfiguren bij Shakespeare en Wagner; Ortrud, Wagners Lady Macbeth door Hein van Eekert (radiocommentator opera). Naast de lezingen werden talrijke muziekfragmenten ten gehore gebracht. Op de zaterdagavond begeleidten Francis Hoedemaker en Johan Maarsingh ons door alle toonaarden en gaven aan welk gebruik Wagner ervan maakte. Voor het tweede jaar stonden we niet meer stil bij één werk van de Meester, vorig jaar behandelden we het Verlossingsmotief in de werken van Richard Wagner, dit jaar zijn helden. Aan het slot van de bijeenkomst werd een peiling gehouden, de aanwezigen zouden graag volgend jaar weer een opera behandeld zien worden. Het verslag van het studieweekend, en de teksten van de lezingen, zijn opgenomen in Wagner Kroniek nummer 55.3 en 55.4.

Dit jaar geen filmvoorstelling van **Parsifal** op Goede Vrijdag, in plaats daarvan bezochten we een 'echte' voorstelling. Op 4 april gingen we voor het eerst in de geschiedenis van ons genootschap per bus naar een voorstelling. Gekozen hadden we voor de nieuwe encensering in de Opera van Wuppertal. Een gedurfde productie! Het verhaal speelde zich af op een elite-internaat. De zang was van redelijke kwaliteit. Het is voor zo'n klein huis een ware krachttoer om zo'n grote productie op het toneel te zetten. Ons gezelschap verliet Wuppertal met gemengde gevoelens. Het bestuur vond de reis geslaagd en heeft besloten om in het vervolg twee keer per jaar een opera per bus te gaan bezoeken. In Wagner Kroniek 55.2 is een recensie van de voorstelling en in Wagner Kroniek 55.3 een verslag van de reis opgenomen.

23 april. Algemene ledenvergadering plus een lezing door Emanuel Overbeeke over *Tristan und Isolde* ‘**Wagners alternatief voor de nummeropera**’. In de algemene ledenvergadering werden de gebruikelijke punten behandeld. Aan de orde kwam het afscheid van de penningmeester Jan Burger, tot zijn opvolger werd benoemd Francis Hoedemaker. De voorzitter sprak Jan toe. Deze toespraak is in Wagner Kroniek nr. 55.3 opgenomen. Na de pauze kreeg Emanuel Overbeeke het woord. Als basis voor zijn lezing gebruikte Emanuel een artikel welke Pierre Boulez in 1980 had geschreven. Naar aanleiding van dit artikel heeft Emanuel de 1^e akte van *Tristan und Isolde* bestudeerd. Hij had hierbij

Deirdre Angenent

twee beginpunten, de leidmotieven, waar hij kort op inging en de luisterervaring. Aan de hand van een aantal opnamen werden we al luisterend door de eerste akte geleid. Een volledige tekst van deze lezing is opgenomen in Wagner Kroniek nr. 55.3.

10 juni was de **slotavond van het seizoen**. Op deze avond werden de stipendiaten gepresenteerd en werd er muzikaal stilgestaan bij het feit dat op deze dag 150 jaar geleden *Tristan und Isolde* voor het eerst werd opgevoerd. Dit jaar werden de volgende stipendiaten naar Bayreuth uitgezonden: Charlotte Janssen, sopraan; Yourai Mol, filosoof en Anna Traub, mezzosopraan. Op deze avond had Anna Traub problemen met haar stem. Zij zegde toe om in het najaar alsnog te komen zingen. In een volgepakt Splendor zong Charlotte Janssen ‘Dich teure Halle, grüss ich wieder’ uit *Tannhäuser* en uit *Lohengrin* ‘Einsam in trüben Tagen’ en met een uitstapje naar Alma Mahler-Werfel uit haar ‘Fünf Gesänge’: Die stille Stadt, Der erkennende Lobgesang. Charlotte werd op de vleugel begeleid door Mark van Nispen. Hierna hield Yourai Mol een lezing getiteld ‘Wagner’s metafysica: is *Tristan und Isolde* een product van Schopenhauer?’. De

volledige tekst hiervan is opgenomen in Wagner Kroniek 56.1. Ter gelegenheid van 150 jaar *Tristan und Isolde* traden op Deirdre Angenent (oud-stipendiaat) en Morschi Franz. Zij brachten ten gehore de slotscène tussen Siegmund en Sieglinde uit de eerste akte van *Die Walküre*, hierna uit *Lohengrin* het duet ‘Höchstes Vertrauen’ en ‘In fernem Land’ en uit *Tristan und Isolde* een deel van het duet uit de tweede akte en *Isoldes Liebestod*. Zij werden op de vleugel begeleid door Gilbert den Broeder. Een bijzonder geslaagde seizoenafsluiting! Het verslag van deze bijeenkomst is opgenomen in Wagner Kroniek nr. 55.3.

Het nieuwe seizoen begon op 23 september met een lezing van de componist/musicoloog Leo Samama over ‘**Hoe groot en welke is nu eigenlijk die zoveel genoemde invloed van Wagner op anderen**’. Leo begon met het laten horen van een gedeelte van een CD, duidelijk waren de invloeden van Wagner te herkennen. Het betrof de opera *Harald de Viking* van de Zweedse componist Andreas Hallén. In Wagners werk is veel chromatiek waarmee hij de harmoniek kleur geeft. Elke niet laddereigen toon kleurt immers de oorspronkelijke ladder. Dit is iets wat bij uitstek gebeurt in *Tristan und Isolde*. Het middel dat Wagner daarvoor inzette noemen we het Tristanakkoord. Wagner deed er echter iets mee dat in zijn tijd zeer bijzonder was: hij loste het akkoord niet op naar een consonant, maar naar een volgende dissonant en daaropvolgende en zo voort. Met deze revolutionaire vondst was Wagners invloed zo groot dat voor een hele groep componisten geboren rond 1860 dit akkoord een ‘given thing’ werd en zij het als symbool voor nieuwe muziek gingen gebruiken. Tot deze zogenaamde ‘Tristan-generatie’ behoorden onder meer Alphons Diepenbrock, Edward Elgar, Gustav Mahler, Hugo Wolf, Emanuel Chabrier, Ernest Chausson, Claude Debussy en vele anderen. Een verslag van deze avond is opgenomen in de Wagner Kroniek nr. 55.5.

Leo Samama

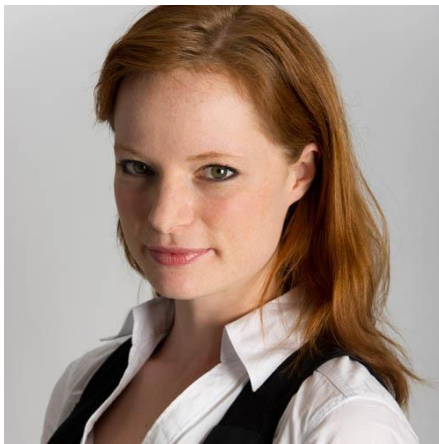
Op zondag 11 oktober vond de tweede busreis, dit keer naar Antwerpen, plaats. Bezocht werd de opera **Tannhäuser** door de Vlaamse Opera in een aansprekende encensering en redelijk tot goed gezongen. Een verslag van deze operareis is te vinden in de Wagner Kroniek nr. 55.5

Op dinsdag 20 oktober was in de grote zaal van het Goethe Instituut een lezing door prof.dr. Maarten Klein, neerlandicus, **over de rol van Wagner en zijn muziek in het leven en werk van Louis Couperus**. Toen Couperus in december 1887 begon te schrijven aan Eline Vere, was Europa al lang verdeeld in Wagnerianen en anti-Wagnerianen. Iets van die strijd vinden we in hoofdstuk 9 van Eline Vere terug. Hierin beschrijft Couperus een uitvoering die Eline zo mooi vindt. Deze is niet fictief. Bij het Kurhaus speelde destijds het Berlijns Philharmonisch Orkest als Kurhauskapel. In Couperus' werken komt Wagner veel voor. Als hoogtepunt van de avond las prof Klein het verhaal 'De binocle' voor: Een journalist woont in de Semper Opera te Dresden tweemaal *Die Walküre* bij. Een verslag van deze lezing is opgenomen in de Wagner Kroniek nr. 55.5

Maarten Klein

Woensdag 18 november vond het **najaarsconcert** plaats. De muziekkavond werd met een recital van de pianist Camiel Boomsma geopend. De nummers welke Camiel speelden komen te staan op zijn nieuwe Cd; ons genootschap heeft deze productie financieel ondersteund. Wagner-transcripties deel 1: uit *Lohengrin* akte 2: Wagner/Liszt: Elsa's Brautzug zum Münster; uit *Die Walküre* akte 1: Wagner/Brassin: Winterstürme wichen dem Wonnemond; en uit *Parsifal* aktes 1 en 3: Wagner/Boomsma: *Parsifal* Vorspiel en Wagner/Stradal : Karfreitagszauber. Vervolgens zong Anna

Anna Traub

Traub, aan de vleugel begeleid door David Bollen, van Richard Wagner de *Wesendonck Lieder*: Der Engel, Stehe still, Im Treibhaus, Schmerzen en Träume. Hierna volgde Camiel met zijn Wagner-transcripties deel 2: uit *Tristan und Isolde* akte 3: Wagner/Boomsma : Isolde's Liebestod voor viool en piano, met Julia Weeda viool ; vervolgd door Wagner : Porazzi thema; Wagner: Elegie in As-dur; Kent Hugo Moussault: Eerste uitvoering van 'Il cigno di Palermo' nieuwe compositie gebaseerd op het Porazzi-thema. Wereldpremière !! Hierna zong Charlotte Janssen, aan de vleugel begeleid door David Bollen: Richard Strauss, uit *Ariadne auf Naxos* 'Es gibt ein Reich, wo alles rein ist'. De avond werd besloten met een duet van Anna Traub en Charlotte Janssen uit Richard Strauss' *Der Rosenkavalier*, akte 1, 'Wie du warst! Wie du bist'. Een zeer geslaagde avond. Verslag in Wagner Kroniek 56.1.

In november kwam de volgende vertaling van de geschriften van Richard Wagner uit. Dit vijfde deel '**Geschriften over muziek**' werd zoals de andere delen vertaald door Philip Westbroek en uitgegeven door Uitgeverij IJzer. Het genootschap is zeer verheugd met deze uitgaven welke zij financieel mede mogelijk heeft gemaakt.

Muzikaal werd het jaar voor de Wagnerianen afgesloten met een prachtige uitvoering van **Lohengrin** op 18 en 20 december door het Concertgebouworkest met topzangers en -zangeressen. Het genootschap heeft met een informatietafel de aanwezigen op onze vereniging attent gemaakt en hier nieuwe leden aan overgehouden.

Het bestuur kijkt met tevredenheid terug op het jaar!